درس اول

جلسه‌ی اول

یادآوری:

وَ ذَكِّرْ فَاِنَّ الذِّكْرىٰ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنينَ

یادآوری کن که یادآوری برای مؤمنان سودمند است.

سوره‌ی ذاریات، آیه‌ی ۵۵

دانش‌آموزان عزیز! ورود شما را به کلاس چهارم تبریک می‌گوییم. امید است امسال نیز با توکل بر خدا و همّت و علاقه‌ی بیش‌تر، بتوانید قرآن کریم را بهتر بیاموزید و در عمل به سخنان زیبای آن، موفق شوید. به یاد داشته باشید خواندن روزانه‌ی قرآن، کلید اصلی انس دائمی شما با قرآن کریم است.

در این جلسه برای یادآوری آموخته‌های قبلی، تمرین‌های زیر را انجام می‌دهیم.

۱- این کلمات قرآنی را با دقت در حرکات آن‌ها بخوانید.

اُذِنَ　　اوذینا　　اَتُحاجِلونَنی

۲- حرف ساکن، همراه با حرکت قبل از خود خوانده می‌شود. این کلمات را بخوانید.

اَمْهِلْهُمْ　　یَخْلُقونَ　　یُنْذِرونَکُمْ

۳- حرف دارای تشدید، دو بار خوانده می‌شود، یک بار با حرکت قبل از خود و بار دوم با حرکت خودش؛ مانند :

کُلُّ ← کُلْلُ　　لَمّا ← لَمْما　　اِنّی ← اِنْنی

اکنون این کلمات را بخوانید.

رَبِّ　　قَرّی　　یَظُنّونَ　　یَذَّکَّرُ

۴- این ترکیب‌های قرآنی را با دقت به تنوین بخوانید.

رِزْقٌ کَریمٌ　　بِهَدِیَّةٍ　　حَتْمًا مَقْضِیًّا　　اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

۵- این ترکیب‌های قرآنی را با دقت در صدای «ـهِ، ـهُ» بخوانید.

عَبْدَهُ　　بِرَسولِهِ　　لَنْ اُرْسِلَهُ　　اَجْرُهُ　　عِنْدَ رَبِّهِ

۶- در کلمات قرآنی زیر برخی از حروف ناخوانا هستند. با دقت در حروف ناخوانا، این کلمات را بخوانید.

- یاء زیر الف کوچک (یٰ): اِلیٰ　　عَلیٰ　　تَریٰ　　یُجْزیٰ　　تَوَلّیٰ
- الف بعد از واو آخر (وا): قالوا　　ءامَنوا　　رُدّوا　　تَواصَوْا
- واو پایه‌ی همزه (ؤ): مُؤْمِنینَ　　عَطاؤُنا　　یُؤاخِذُ
- یاء پایه‌ی همزه (ئ): قُرِئَ　　اِمْرِئٍ　　یُبْدِئُ　　هَیِّئْ
- الف بعد از تنوین (ـً): قولًا　　کَریمًا　　غَفورًا
- یاء بعد از تنوین فتحه (ـً ی): هُدًی　　فَتًی　　مُسَمًّی

۷- این ترکیب‌های قرآنی را با دقت در اتصالات بخوانید.

فَاعْلَمْ　　وَالْفَجْرِ　　فَاسْتَقِمْ　　اِذَا اتَّسَقَ

مِنَ السَّماءِ اِلَی الْاَرْضِ　　فَاتَّقُوا اللّٰهَ

اِذْ تَبَرَّاَ الَّذینَ اتُّبِعوا مِنَ الَّذینَ اتَّبَعوا

جلسه‌ی دوم

دانش‌آموزان عزیز! برای آشنایی بیش‌تر شما با قرآن کریم، برخی از آیات کتاب درسی به‌صورت ساده ترجمه شده است. این ترجمه‌ها برای مطالعه‌ی آزاد است و نیازی به حفظ آن‌ها نیست. در بخشی از تمرین‌های این کتاب و نیز در کتاب‌های سال‌های آینده با روش صحیح فهم معنای آیات قرآن بیش‌تر آشنا خواهید شد.

نماز در قرآن

این آیات را با نشان دادن خط بخوانید و به ترجمه‌ی آن‌ها توجه کنید.

۱- بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنونَ ﴿۱﴾ اَلَّذینَ هُمْ فی صَلاتِهِمْ خاشِعونَ ﴿۲﴾

به‌راستی که رستگار شدند مؤمنان. آنان که در نمازشان خاشع و فروتن هستند. سوره‌ی مؤمنون، آیه‌ی ۱و۲

۲- وَ اَقِمِ الصَّلاةَ اِنَّ الصَّلاةَ تَنْهیٰ عَنِ الْفَحْشاءِ وَ الْمُنْکَرِ

و نماز بخوان زیرا نماز (انسان را) از زشتی‌ها و گناه بازمی‌دارد. سوره‌ی عنکبوت، آیه‌ی ۴۵

۳- رَبِّ اجْعَلْنی مُقیمَ الصَّلاةِ وَ مِنْ ذُرِّیَّتی

پروردگارا من و فرزندانم را از نمازگزاران قرار بده. سوره‌ی ابراهیم، آیه‌ی ۴۰

۴- یا اَیُّهَا الَّذینَ ءامَنوا اِذا نودِیَ لِلصَّلاةِ مِنْ یَوْمِ الْجُمُعَةِ

ای کسانی که ایمان آوردید وقتی که برای نماز جمعه فرا خوانده شدید،

فَاسْعَوْا اِلیٰ ذِکْرِ اللّٰهِ

به‌سوی یاد خدا (نماز) بشتابید. سوره‌ی جمعه، آیه‌ی ۹

پیام قرآنی

رَبَّنَا اغْفِرْ لی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِلْمُؤْمِنینَ

پروردگارا من و پدر و مادرم و مؤمنان را بیامُرز،

یَوْمَ یَقومُ الْحِسابُ

در روزی که به‌حساب مردم رسیدگی می‌شود. (یعنی روز قیامت)

سوره‌ی ابراهیم، آیه‌ی ۴۱

رَبَّنا : ... مُؤْمِنینَ : ... یَوْم : ... حِساب : ...

چه خوب است با خواندن این دعای زیبای قرآنی در قنوت نمازهای خود، برای خودمان و پدر و مادر عزیزمان دعا کنیم.

قاعده وقف بر حرکات ـَ ـِ ـُ

همان‌طورکه می‌دانید صداهای آبی ـَ ـِ ـُ در آخر سطر، به هنگام وقف خوانده نمی‌شود. از این پس، این صداها معمولی (یا توپر) نوشته شده است، ولی هنگام وقف خوانده نمی‌شود.

تمرین اول: خوب است عبارات و آیات جلسه‌ی قبل را یک بار دیگر بخوانید و در آخر هرسطر، وقف کنید.

تمرین دوم : این آیات را که درباره‌ی اهمیت نماز است، بخوانید و به ترجمه‌ی آن‌ها توجه کنید.

۱- وَ اَقیمُوا الصَّلاةَ وَ ءاتُوا الزَّکاةَ وَ ارْکَعوا مَعَ الرّاکِعینَ ﴿۴۳﴾

و نماز بخوانید و زکات بدهید و با رکوع‌کنندگان (در نماز جماعت) رکوع کنید. سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۴۳

۲- یا بُنَیَّ اَقِمِ الصَّلاةَ وَ أْمُرْ بِالْمَعْروفِ وَ انْهَ عَنِ الْمُنْکَرِ

ای فرزندم برپا دار نماز را و امر کن به کار خوب و نهی کن از کار بد. سوره‌ی لقمان، آیه‌ی ۱۷

۳- قُلْ اِنَّ صَلاتی وَ نُسُکی وَ مَحْیایَ وَ مَماتی لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمینَ ﴿۱۶۲﴾

بگو : قطعاً نماز من و همه‌ی عبادات من و زندگی من و مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است. سوره‌ی اَنعام، آیه‌ی ۱۶۲

دانش‌آموزان عزیز! تمرین‌های «کار در کلاس» را به کمک هم‌کلاسی خود و با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس و دانسته‌های قبلی خود پاسخ دهید. در صورت نیاز می‌توانید به فهرست کلمات پایان کتاب نیز مراجعه کنید.

تمرین اول : معنای صحیح را علامت بزنید.

۱ـ اَللّٰه : ☐ خدا ☐ پروردگار

۲ـ رَبّ : ☐ خدا ☐ پروردگار

۳ـ صَلاة : ☐ نماز ☐ روزه

۴ـ رَسول : ☐ پیامبران ☐ پیامبر

۵ـ عالَمینَ : ☐ دانشمندان ☐ جهانیان

تمرین دوم : این ترکیب‌ها و عبارت‌های قرآنی را بخوانید و معنای آن‌ها را کامل کنید.

۱ـ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ

به‌نام ... ... *

۲ـ رَبِّ الْعالَمینَ

... ...

۳ـ رَسولُ اللّٰهِ

... ...

۴ـ یا بُنَیَّ اَقِمِ الصَّلاةَ

ای فرزندم، به‌پا دار ... را

* هر سه نقطه جانشین یک کلمه است.

قطره اما دریا

پیامبر اعظم صلّی الله علیه و آله:

بهترین شما کسی است که قرآن را بیاموزد و به دیگران نیز آموزش دهد*.

تمرین اول

آیات جلسه‌ی اول و دوم این درس را برای اعضای خانواده‌ی خود بخوانید. دقت کنید که درحالت وقف، حرکت آخر عبارت را نخوانید.

تمرین دوم

این عبارات قرآنی را بخوانید و دور حرکتی که هنگام وقف خوانده نمی‌شود، خط بکشید.

۱- حافِظوا عَلَی الصَّلَواتِ — سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۳۸

۲- وَ اَنْ اَقیمُوا الصَّلاةَ وَ اتَّقوهُ — سوره‌ی اَنعام، آیه‌ی ۷۲

۳- وَ هُمْ عَلیٰ صَلاتِهِمْ یُحافِظونَ ﴿۹۲﴾ — سوره‌ی اَنعام، آیه‌ی ۹۲

۴- اَقِمِ الصَّلاةَ لِدُلوكِ الشَّمْسِ اِلیٰ غَسَقِ اللَّیْلِ — سوره‌ی اِسراء، آیه‌ی ۷۸

تمرین سوم

در عبارات تمرین دوم، صدای قبل از حروف ناخوانا را با فلش به ساکن یا تشدید بعد از آن وصل کنید.

(مانند شماره‌ی ۱)

* کتاب مستدرک‌الوسائل، ج ۱، ص ۲۸۸

وَ لَقَدْ ءاتَيْنا لُقْمانَ الْحِكْمَةَ اَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ وَ مَنْ يَشْكُرْ
فَاِنَّما يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَ مَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ
حَميدٌ ﴿۱۲﴾ وَ اِذْ قالَ لُقْمانُ لِابْنِهِ وَ هُوَ يَعِظُهُ يا بُنَيَّ
لا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ اِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظيمٌ ﴿۱۳﴾ وَ وَصَّيْنَا الْاِنْسانَ
بِوالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ اُمُّهُ وَهْنًا عَلىٰ وَهْنٍ وَ فِصالُهُ فى
عامَيْنِ اَنِ اشْكُرْ لى وَ لِوالِدَيْكَ اِلَيَّ الْمَصيرُ ﴿۱۴﴾
وَ اِنْ جاهَداكَ عَلىٰ اَنْ تُشْرِكَ بى ما لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
فَلا تُطِعْهُما وَ صاحِبْهُما فِى الدُّنْيا مَعْروفًا وَ اتَّبِعْ
سَبيلَ مَنْ اَنابَ اِلَيَّ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ
بِما كُنْتُمْ تَعْمَلونَ ﴿۱۵﴾ يا بُنَيَّ اِنَّها اِنْ تَكُ مِثْقالَ حَبَّةٍ
مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فى صَخْرَةٍ اَوْ فِى السَّماواتِ اَوْ
فِى الْاَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَطيفٌ خَبيرٌ ﴿۱۶﴾

فعّالیّت

خواندن روزانه‌ی قرآن

همان‌طور که هر روز نماز می‌خوانیم،
چه خوب است هر روز مقداری قرآن نیز بخوانیم.
هر روز مقداری از آیات ۱۲ تا ۱۶ سوره‌ی لقمان را بخوانید. سعی کنید شبیه قرائت الگو (کتاب گویا یا نوار) بخوانید.